

Sygn. akt

III AUa 1418/13

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 2 kwietnia 2014 r.

Sąd Apelacyjny w Rzeszowie, III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

	Przewodniczący:	<i>SSA Irena Mazurek (spr.)</i>
	Sędziowie:	<i>SSA Janina Czyż</i> <i>SSA Ewa Madera</i>
	Protokolant	st.sekr.sądowy Maria Piekielek

po rozpoznaniu w dniu **2 kwietnia 2014 r.**

na rozprawie

sprawy z wniosku **G. C.**

przeciwko **Prezesowi Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego**

o podleganie ubezpieczeniu społecznemu rolników

na skutek apelacji strony pozwanej

od wyroku **Sądu Okręgowego w Rzeszowie**

z dnia **26 lipca 2013 r.** sygn. akt **IV U 1588/11**

z m i e n i a zaskarżony wyrok w ten sposób, że o d d a l a odwołanie.

Sygn. akt III AUa 1418/13

UZASADNIENIE

wyroku z dnia 2 kwietnia 2014 r.

Decyzją z dnia 18 października 2011 r. Prezes Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego stwierdził ustanie ubezpieczenia społecznego rolników w pełnym zakresie G. C. od dnia 1 lipca 2004 r.

W podstawie prawnej decyzji powołane zostały art. 36 ust. 1 pkt 1, art. 3a i art. 5a ust. 2 i 3 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (tekst jednolity Dz. U z 2008 r. Nr 50, poz. 291 ze zm.). W uzasadnianiu zaś faktycznym decyzji naprowadzone zostało, że w związku z pozyskaniem w dniu 4 lipca 2011 r. zaświadczeniem o zmianie wpisu do ewidencji działalności gospodarczej G. C., rolniczy organ rentowy powziął wiadomość o prowadzeniu przez w/w tej formy aktywności zawodowej począwszy od dnia 20 maja 2004 r. W sytuacji więc nie złożenia przez wnioskodawcę w przewidzianym ustawowo terminie oświadczenia o kontynuowaniu ubezpieczenia rolniczego powyższe stanowić musi dostateczną podstawę do stwierdzenia ustania tego ubezpieczenia z końcem kwartału, w którym nastąpiło rozpoczęcie wykonywania pozarolniczej działalności gospodarczej.

Wnioskodawca G. C. odwołał się od decyzji Prezesa Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego do Sądu Okręgowego Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Rzeszowie. W odwołaniu z dnia 7 listopada 2011 r. wnioskodawca wnosząc o zmianę zaskarżonej decyzji poprzez potwierdzenie podlegania przez niego obowiązkowi ubezpieczenia społecznego rolników nieprzerwanie od dnia objęcia go tym systemem zabezpieczania społecznego tj. od dnia 24 kwietnia 2000 r. do chwili obecnej, przy zasądzeniu na jego rzecz od pozwanego rolniczego organu rentowego stosownych kosztów procesu, zarzucił, że przyjęte przez Prezesa KRUS rozstrzygnięcie wydane zostało tak z naruszeniem prawa materialnego tj. art. 5a jak i art. 3a ust. 3 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (tekst jednolity Dz. U z 2008 r. Nr 50, poz. 291 ze zm.), jak i przepisów postępowania administracyjnego – w tym wypadku art. 7 kpa, art. 8 kpa i art. 9 kpa. W uzasadnieniu tak wyrażonego stanowiska procesowego odwołujący, nie kwestionując prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej od dnia 20 maja 2004 r., jak też nie poinformowania rolniczego organu rentowego o tym fakcie, w szczególności podnosił, że powyższe było wyłącznie konsekwencją nie pouczenia go o tym obowiązku przez KRUS, tym bardziej, że wszelkie decyzje rolniczego organu rentowego kierowane były do jego żony A. C. (która zmarła w toku niniejszego postępowania). Na poparcie zaś tak wyrażonego poglądu odwołujący powoływał orzecznictwo tak Sąd Najwyższego (wyroki z dnia 23 lipca 1992 r. III ARN 40/92 POP 1993/4/68 i z dnia 22 stycznia 2008 r. I UK 238/07 OSNP 2009/5-6/76), jak i sądu administracyjnego – w tym wypadku wyrok WSA w Poznaniu z dnia 11 maja 2011 r. IV SA/Po 1011/10 LEX nr 1132918. Niezależnie od tego – jak to zostało ujęte - jedynie z ostrożności procesowej, G. C. naprowadzał, że nawet przy przyjęciu, iż jego rolnicze ubezpieczenie społeczne ustało, mogło to nastąpić – jak przewiduje art. 3a ust. 3 ustawy o u.s.r. – najwcześniej od dnia następującego po dniu w którym otrzymał niniejszą decyzję.

W odpowiedzi na odwołanie z dnia 25 listopada 2011 r. Prezes Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego wniósł o oddalenie żądania wnioskodawcy z tych samych względów, które legły u podstaw zaskarżonej decyzji.

Sąd Okręgowy Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Rzeszowie, po rozpoznaniu odwołania G. C., wyrokiem z dnia 26 lipca 2013 r. (sygn. akt IV U 1588/11) zmienił zaskarżoną decyzję Prezesa Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego ustalając, iż wnioskodawca podlega ubezpieczeniu społecznemu rolników także po dniu 1 lipca 2004 r., przy jednoczesnym zasądzeniu na jego rzecz od pozwanego rolniczego organu rentowego kwoty 60 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego. Na podstawie zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego Sąd Okręgowy ustalił, że wnioskodawca G. C. został zgłoszony do ubezpieczenia społecznego rolników jako domownik przez swoją żonę A. C. w dniu 10 stycznia 2001 r. Decyzją z dnia 17 stycznia 2001 r. skierowaną do A. C. (rolnika) rolniczy organ rentowy potwierdził objęcie wnioskodawcy ubezpieczeniem społecznym rolników w pełnym zakresie, począwszy od dnia 24 kwietnia 2000 r. W zawartej w decyzji tej informacji znalazło się pouczenie o ciążyącym na rolniku obowiązku informowania Kasy (w ciągu 14 dni) o wszelkich okolicznościach mających wpływ na podleganie ubezpieczeniu społecznemu rolników i o zmianach tych okoliczności, jak też o konieczności złożenia stosownego oświadczenia

o kontynuowaniu ubezpieczenia rolniczego w przypadku podjęcia pozarolniczej działalności gospodarczej przez ubezpieczonego w pełnym zakresie z mocy ustawy nieprzerwanie co najmniej 1 rok. Z dniem 20 maja 2004 r. G. C. rozpoczął prowadzenie pozarolniczej działalności gospodarczej. Do KRUS nie wpłynęło wówczas formalne zawiadomienie o tym fakcie, sam zaś wnioskodawca nie złożył też oświadczenia o woli kontynuowania ubezpieczenia rolniczego, jak też o formie opodatkowania działalności gospodarczej, czy – w późniejszym okresie - kwotach uiszczonych za poszczególne lata z tego tytułu podatku. Dopiero w lipcu 2011r. pozwany rolniczy organ rentowy powziął wiadomość o prowadzeniu przez odwołującego nieprzerwanie od dnia 20 maja 2004r. pozarolniczej działalności gospodarczej, co skutkowało wydaniem zaskarżonej w niniejszym postępowaniu decyzji z dnia 18 października 2011r. stwierdzającej ustanie ubezpieczenia społecznego rolników wnioskodawcy począwszy od dnia 1 lipca 2004r. W świetle powyższych ustaleń, Sąd Okręgowy w Rzeszowie stwierdził, że niewątpliwe w dacie zgłoszenia G. C. do ubezpieczenia społecznego rolników spełniał on wszystkie konieczne ku temu przesłanki z art. 6 pkt 2 ustawy o u.s.r. odnoszące się do sytuacji domownika rolnika. W konsekwencji jednak powyższego i w sytuacji kierowania przez pozwany rolniczy organ rentowy wszelkich decyzji – w tym tej istotnej zawierającej pouczenie o obowiązku informowania Kasy o wszelkich okolicznościach mających wpływ na podleganie ubezpieczeniu społecznemu - wyłącznie do A. C., nie można przyjąć, aby pouczenie to udzielone zostało we właściwy sposób samemu odwołującemu, co ostatecznie stanowi o braku jego zawinięcia w nie złożeniu w stosownym terminie oświadczenia o kontynuowaniu ubezpieczenia rolniczego, a równocześnie nie poinformowaniu Kasy o formie opodatkowania prowadzonej działalności gospodarczej, czy w końcu wysokości należnego z tego tytułu podatku za poszczególne lata. Powyższe zaś – w ocenie Sądu I instancji – już samo w sobie w dostateczny sposób uzasadniać miało uznanie żądania odwołania za w pełni zasadne, prowadząc do potwierdzenia podlegania przez G. C. obowiązkowi ubezpieczenia społecznego rolników także po dniu 1 lipca 2004 r. W podstawie prawnej wyroku powołany został art. 477¹⁴ § 2 kpc. Rozstrzygnięcie zaś o kosztach procesu uzasadnione zostało ogólnie treścią art. 98 kpc.

Wyrok Sądu Okręgowego Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Rzeszowie z dnia 26 lipca 2013 r. zaskarżony został przez Prezesa Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego. W apelacji z dnia 7 listopada 2013 r. (v. k 54 - 60) pozwany rolniczy organ rentowy zarzucając naruszenie tak prawa materialnego tj. art. 5 i art. 5a ust. 2, 3 i ust. 3 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (tekst jednolity Dz. U z 2008 r. Nr 50, poz. 291 ze zm.), jak i prawa procesowego w tym wypadku art. 233 § 1 kpc, wnosił o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez oddalenie odwołania wnioskodawcy. W uzasadnieniu wniesionego środka odwoławczego skarżący w szczególności podkreślał błędność ustalenia Sądu I instancji w zakresie statusu G. C. jako ubezpieczonego domownika rolnika, w sytuacji gdy jako małżonek rolnika A. C. miał on odmienny status ubezpieczeniowy, co w świetle brzmienia art. 5 ustawy o u.s.r. stanowiło o rozciągnięciu przepisów ustawy dotyczących ubezpieczenia rolnika w pełnym zakresie na odwołującego. W konsekwencji więc dostatecznym dla wywołania określonych skutków prawnych wobec wnioskodawcy było zawarte w decyzji o objęciu go ubezpieczeniem społecznym rolników pouczenie o określonych obowiązkach, nawet w sytuacji kierowania tej decyzji wyłącznie do jego żony, jako ubezpieczonego rolnika. Skoro więc odwołujący obowiązków tych nie dopełnił i co więcej nie dopełniła ich także A. C., to skutkiem powyższego, w świetle powołanego w petitum apelacji art. 5 a ust. 2 i ust. 3 ustawy o u.s.r., musiało być stwierdzenie ustania obowiązku ubezpieczenia społecznego rolników wnioskodawcy z końcem kwartału, w którym rozpoczął on prowadzenie pozarolniczej działalności gospodarczej. Jednocześnie skarżący podkreślał, że w związku z dokonaną z dniem 2 maja 2004 r. szeroką nowelizacją przepisów ustawy o u.s.r. (w tym brzmienia jej art. 5a) była prowadzona szeroko zakrojona akcja informacyjna, nie mniej jednak trudno tu czynić zarzutu, że nie objęła ona odwołującego, skoro Kasa nie miała w stosownym czasie jakiegokolwiek informacji o prowadzaniu przez G. C. pozarolniczej działalności gospodarczej.

Wnioskodawca G. C. nie ustosunkował się do wniosku i zarzutów apelacji pozwanego rolniczego organu rentowego.

Sąd Apelacyjny w Rzeszowie, rozpoznając apelację Prezesa Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego, zważył co następuje;

Apelacja jest w pełni zasadna, co skutkuje wydaniem przez tut. Sąd orzeczenia reformatoryjnego.

Tak jak trafnie podnosi bowiem skarżący, wyrok Sądu Okręgowego w Rzeszowie z dnia 26 lipca 2013 r., wydany został z naruszeniem prawa materialnego tj. art. 5 i art. 5a ust. 2 i ust. 3 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (tekst jednolity Dz. U z 2013 r. poz. 1403), przez odmowę zastosowania tych przepisów w ocenie prawnej sprawy, co z kolei poprzedzone zostało naruszeniem prawa procesowego (art. 233 § 1 kpc) polegającym na błędnym ustaleniu faktycznym odnoszącym się do statusu ubezpieczeniowego wnioskodawcy.

I tak przede wszystkim już na wstępie zgodzić się ze skarżącym przyjdzie co do tego, iż odwołujący G. C. jako małżonek ubezpieczonego rolnika A. C. został objęty tym systemem zabezpieczenia społecznego właśnie jako małżonek rolnika, a nie jako domownik, mając tym samym odrębny od domownika status ubezpieczeniowy. Najdobitniej przemawia za tym brzmienie przywołanego w apelacji art. 5 ustawy o u.s.r. stanowiąc m.in., że co do zasady przepisy ustawy dotyczące ubezpieczenia rolnika stosuje się także do małżonka rolnika. Powyższe ma zaś przesądzające o wyniku sporu znaczenie w kontekście; z jednej strony bezspornych okoliczności faktycznych związanych z nie powiadomieniem Kasy o rozpoczęciu przez wnioskodawcę prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej (tak przez niego samego jak i jego żonę), a w konsekwencji nie złożenia przez odwołującego przewidzianego w art. 5a ust. 2 ustawy o u.s.r oświadczenia o kontynuowaniu ubezpieczenia rolniczego, czy dalej podania formy opodatkowania działalności gospodarczej i wysokości należnego podatku za poszczególne lata, z drugiej zaś zasadniczego zarzutu odwołania opartego na rzekomym braku właściwego pouczenia wnioskodawcy przez Kasę o takich obowiązkach. W sytuacji więc gdy bezspornym jest także, iż właściwe i prawidłowe pouczenie co do zasadniczego obowiązku ubezpieczonego informowania Kasy o wszelkich istotnych mających wpływ na to ubezpieczenie okolicznościach, w tym o konieczności złożenia stosownego oświadczenia w przypadku podjęcia pozarolniczej działalności gospodarczej, zostały zawarte w decyzji z dnia 17 stycznia 2001 r., konsekwencją tego – wbrew temu co przyjął Sąd I instancji – musi być uznanie prawidłowości pouczenia G. C. o tych ciężącym też na nim jako ubezpieczonym małżonku rolnika obowiązkach, bez względu na to, iż decyzja ta skierowana była wyłącznie do jego żony A. C. jako ubezpieczonego rolnika. Co więcej w tym kontekście podkreślić należy, że również zaniechanie przez nią samą dopełnienia tych obowiązków obciążać musi bezpośrednio odwołującego. Trafnie też zauważa skarżący, że nie można mu czynić zarzutu braku właściwego poinformowania wnioskodawcy o dokonanej z dniem 2 maja 2004 r. zmianie przepisów ustawy o u.s.r. (w tym jej art. 5a), skoro nie miał on wiedzy o konieczności tego pouczenia w sytuacji nie zawiadomienia go przez wnioskodawcę o rozpoczęciu prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej (tym samym jako zupełnie nietrafione jawią się przywoływane przez wnioskodawcę w odwołaniu wyroki Sądu Najwyższego z dnia 23 lipca 1992 r. III ARN 40/92 POP 1993/4/68 i 22 stycznia 2008 r. I UK 238/07 OSNP 2009/5-6/76, jak i wyrok WSA w Poznaniu z dnia 11 maja 2011 r. IV SA/Po 1011/10 LEX nr 1132918 - jako zupełnie nie przystające do okoliczności faktycznych przedmiotowej sprawy). W końcu podkreślić też przyjdzie, że w polskim systemie prawnym zakorzeniona jest fikcja powszechnej znajomości prawa zgodnie z którą przyjmuje się, że każdy obywatel zna obowiązujące i dotyczące jego sytuacji prawa, i nie może powoływać się na jego niezajomość dla uzasadnienia własnych działań czy – tak jak w tym przypadku – zaniechań (bliżej na ten temat w uzasadnieniu wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 12 listopada 2001 r. P 2/01 OTK 2001/8/249, czy w postanowieniu Sądu Najwyższego z dnia 25 stycznia 2006 r. I CK 233/05 OSNC 2006/10/173). Z tych wszystkich więc wyżej naprowadzonych względów, skoro bezspornym jest, iż G. C. wbrew ciężącego na nim obowiązku (co do którego winien mieć pełną świadomość) nie poinformował Kasy o rozpoczęciu prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej, a w konsekwencji nie złożył też oświadczenia o woli kontynuowania ubezpieczenia rolniczego (art. 5 ust. 2 ustawy o u.s.r.), to stosownie do ust. 3 tego przepisu jego ubezpieczenie społeczne rolników ustać musiało – tak jak przyjął to rolniczy organ rentowy w zaskarżonej decyzji - z końcem kwartału, w którym rozpoczął on wykonywanie pozarolniczej działalności gospodarczej. W tym miejscu odnosząc się do zwartej w odwołaniu sugestii wnioskodawcy o ewentualnej możliwości ustania jego ubezpieczenia rolniczego jedynie na przyszłość tj. po dniu doręczenia mu decyzji Prezesa Kasy z dnia 18 października 2011 r., Sąd Apelacyjny chciałby zauważyć, iż w okolicznościach faktycznych przedmiotowej sprawy w żadnym razie jest to niedopuszczalne, jako że przywoływany przez wnioskodawcę na uzasadnienie tego postąpienia art. 3a ust. 3 ustawy o u.s.r. nie ma tu swego zastosowania. W przepisie tym bowiem mowa o sytuacji gdy ustają okoliczności uzasadniające podleganie ubezpieczeniu społecznemu rolników z mocy ustawy, a występują te które mogą uzasadniać objęcie

tym ubezpieczeniem na wniosek, gdy tymczasem spór w przedmiotowej sprawie dotyczy możliwości pozostawiania przez wnioskodawcę w ciągłym obowiązkowym ubezpieczeniu rolniczym. Na koniec już zupełnie marginalnie Sąd Apelacyjny chciałby także zwrócić uwagę na niedopuszczalność przyjętego przez Sąd I instancji rozstrzygnięcia choćby z uwagi na brak jakichkolwiek ustaleń faktycznych w zakresie formy opodatkowania prowadzonej przez wnioskodawcę pozarolniczej działalności gospodarczej, czy wysokości należnego z tego tytułu podatku dochodowego uiszczanego przez odwołującego w poszczególnych latach, co już samo w sobie mogło stanowić o wyłączeniu G. C. ze spornego systemu zabezpieczenia społecznego.

Z tych wszystkich więc wyżej naprowadzonych względów i na podstawie art. 386 § 1 kpc orzeczono jak w sentencji.

(...)

1) (...)

2) (...)

3) (...)